

16.04.2020r., Język polski, kl. II, 3 i 4 godz. lek. = 2 lekcje, Jolanta Mazurkiewicz

Rozpoznawanie argumentów

Muhammad Rafizeldi, licencja: CC BY-SA 3.0

Argumentowanie jest bardzo istotnym i częstym działaniem podejmowanym przez człowieka. Może być podporządkowane różnym celom: **służyć przekonaniu do własnych racji, rozstrzygnięciu wątpliwości** (czyli dążności do prawdy), **znalezieniu rozwiązania w trudnej sytuacji.** Czasami decydujemy się na nie, by zdobyć podziw odbiorcy lub lepszą pozycję w określonym środowisku.

Już wiesz (dla chętnych lub tylko dla siebie w ramach powtórki):

Zgromadź jak najwięcej wyrazów pokrewnych wyrazowi *argument*. Możesz posłużyć się słownikami języka polskiego.

Zaintrygować tytułem...

Argumentowanie to działanie językowe polegające na gromadzeniu i prezentowaniu dowodów potwierdzających stanowisko nadawcy. Pierwszym i bardzo istotnym segmentem tekstu argumentacyjnego jest tytuł. Jego celem jest zaintrygowanie odbiorcy, przyciągnięcie jego uwagi. Tę dążność można zaobserwować na przykładzie nagłówków prasowych, w których nawiązuje się do innych tekstów (np. tytułów filmów, słów piosenek, cytatów literackich) oraz wykorzystuje słownictwo nacechowane emocjonalnie (w tym kolokwializmy), formę pytań i inne środki językowe.

Ćwiczenie 1.1 (ćwiczenie ważne – pisemnie)

Omów, do jakich tytułów i tekstów nawiązują nagłówki z „Gazety Wyborczej”.

- Cierpienia młodego parlamentu (8 I 1992)
- Leszek Miller smutną ma twarz (23 IV 1998)
- Miałeś Pawlak złoty róg (14, 15 I 1995)
- Dziwny jest ten rząd (13 VII 1992)
- Czekać na kapitalizm (29 V 1996)
- Upiór w redakcji (24 I 1991)
- Co tam panie w PSL-u? (17,18 VIII 1996)
- Krajobraz po ucieczce (23 V 1991)
- Ach, co to był za mur! (7 V 1991)

Ćwiczenie 1.2 (dla chętnych)

Wynotuj z bieżących numerów tygodników opinii (np. z „Polityki”, „Newsweeka”, „Tygodnika Powszechnego”, „W Sieci”, „Do Rzeczy”) tytuły i nagłówki prasowe, w których w których nawiązuje się do innych tekstów (np. tytułów filmów, słów piosenek, cytatów literackich). Które z nich uważasz za najbardziej udane? Uargumentuj swój wybór.

Ćwiczenie 1.3 (ćwiczenie ważne – pisemnie)

Oto przykładowe tytuły stałych audycji programu III Polskiego Radia: „Potrójmy o sporcie”, „Trzecia fala”, „3maj z nami”, „MP Trójka”, „Trzecia godzina”, „Trzecie ucho” „M3”, „Trzy kwadransy jazzu”, „LP Trójka”, „Trzecia strona księżycy”, „Trzecia strona medalu”, „Trzecia strona świata”, „Trójka po trzeciej”. Omów zabiegi językowe zastosowane w poszczególnych tytułach.

Przesłanki i konkluzje

Wypowiedź argumentacyjna zawiera **argumenty**, których celem jest doprowadzenie do **konkluzji** (wniosku, twierdzenia, zwykle kontrowersyjnego sądu) za pomocą przesłanek (zdań uzasadniających ową konkluzję).

Wypowiedzi argumentacyjne zawierają słowa łączące **przesłankę z konkluzją**, np.: *więc; a zatem; dlatego; z tego wynika, że* (np. *Mandarynka spleśniała, więc trzeba ją wyrzucić*), lub **konkluzję z przesłanką**, m.in.: *bo; ponieważ; albowiem; skoro* (np. *Mandarynkę trzeba wyrzucić, ponieważ spleśniała*).

Ćwiczenie 2 (należy wysłać zdjęcie rozwiązania)

Zadanie interaktywne:

<https://epodreczniki.pl/a/rozpoznawanie-argumentow/D5X5kOOV0>

Ważne!

W dowodzeniu stosuje się trzy rodzaje argumentów: **logiczne, rzeczowe lub emocjonalne**.

Argumenty logiczne

Argumenty logiczne przybierają postać wnioskowania dedukcyjnego lub indukcyjnego.

Definicja: dedukcja

Realizuje schemat od ogółu do szczegółu: nadawca najpierw przedstawia prawdy ogólne i na ich podstawie dochodzi do wniosków szczegółowych. Ten typ argumentacji najczęściej przyjmuje formę **entymematu**, w którym stosuje się przesłankę większą, zwykle pomijaną przez nadawcę, ponieważ jest ona prawdą powszechnie znaną, oraz przesłankę mniejszą, która powtarza przesłankę większą w wersji uszczegółowionej, a więc odnoszącej się do konkretnego, do tematu wystąpienia mówcy.

Przykład wypowiedzi argumentacyjnej wykorzystującej entymemat: *Mięso smażone na smalcu zawiera dużo tłuszczów nasyconych, więc jest niezdrowe.*

- Przesłanka większa: *Produkty zawierające dużo tłuszczów nasyconych są niezdrowe – ta przesłanka zostaje pominięta w dowodzeniu, ponieważ uznano ją za sąd dobrze znany odbiorcy.*
- Przesłanka mniejsza: *Mięso smażone na smalcu zawiera dużo tłuszczów nasyconych.*
- **Wniosek:** *Mięso smażone na smalcu jest niezdrowe.*

Definicja: Indukcja

Wnioskowanie od szczegółu do ogółu. W tym typie argumentowania najpierw przedstawia się fakty, a dopiero potem, na ich podstawie, dochodzi się do prawd ogólnych. Prawdy ogólne wynikają więc z przedstawionych informacji. W tego typu dowodzeniu to odbiorca może wyciągnąć wniosek, nadawca nie musi go werbalizować.

Przykład argumentacji wykorzystującej indukcję:

- Przesłanka 1.: *Dzieci wychowujące się w pełnych rodzinach rzadziej mają problemy emocjonalne.*
- Przesłanka 2.: *Dzieci wychowujące się w pełnych rodzinach lepiej się uczą.*
- Przesłanka 3.: *Dzieci wychowujące się w pełnych rodzinach lepiej sobie radzą w dorosłym życiu.*
- **Wniosek:** *Wychowywanie dzieci w pełnych rodzinach przynosi wiele korzyści.*

Ćwiczenie 3.1 (ćwiczenie ważne – pisemnie)

W poniższych wypowiedziach argumentacyjnych wyodrębnij: przesłankę 1., przesłankę 2. oraz konkluzję. Określ również, który typ dowodzenia – dedukcję czy indukcję – zastosowano w przykładach.

- Węgry w latach 70. XX wieku były krajem bloku komunistycznego, więc w kraju tym wówczas nie było wolności słowa.
- Moich sąsiadów nie ma w domu. Przemawiają za tym następujące fakty: od kilku dni nie świeci się u nich światło, a w zeszłym tygodniu widziałam, jak pakują do samochodu wiele toreb, walizek i plecaków.
- Skoro na wycieczkę mogą pojechać tylko olimpijczycy, a w olimpiadzie brało udział 8 osób, to oznacza, że wyjedzie na nią zaledwie kilkoro uczniów.
- Wieloryby nie mają skrzeli, ponieważ nie są rybami.

Ćwiczenie 3.2 (ćwiczenie ważne – pisemnie)

Do każdego z poniższych argumentów, składających się z przesłanki mniejszej i wniosku, znajdź przesłankę większą, która ma źródła w potocznej wiedzy lub stereotypowych przekonaniach.

- Za dwa tygodnie zaczyna się czerwiec, więc należy się spodziewać, że za kilkanaście dni będzie już na pewno ciepło.
- Argentyna jest krajem Ameryki Łacińskiej, więc dominuje tam chrześcijaństwo.
- Mój znajomy pochodzi z Belgii, więc mówi po francusku i flamandzku.
- Jan X. jest politykiem, więc większość jego wypowiedzi to kłamstwa.
- Dwie kucharki obierają kilogram ziemniaków przez cztery minuty, więc cztery kucharki wykonają tę pracę w dwie minuty.
- Dziś jest środa popielcowa, więc nie należy jeść mięsa.

Ćwiczenie 3.3 (ćwiczenie ważne – pisemnie)

Przeczytaj ponownie argumenty podane w powyższym poleceniu, a następnie odpowiedz na pytania:

- W których przykładach wniosek nie zawsze jest poprawny?
- Na czym polega niebezpieczeństwo tego typu dowodzenia?

Ćwiczenie 3.4 (dla chętnych)

Wymyśl trzy przykłady entymematu. Za każdym razem możesz posłużyć się poniższym schematem:

1. Wypowiedź argumentacyjna.
2. Przesłanka mniejsza.
3. Przesłanka większa (przemilczana).
4. Wniosek.

Argumenty rzeczowe

Argumenty rzeczowe mogą przybierać rozmaite formy. Najważniejsze z nich to:

1. Opisywanie faktów.
2. Posługiwanie się danymi liczbowymi, np. *Z danych wynika, że w ubiegłym roku 40% nowych miejsc pracy stworzyły najmniejsze firmy, co oznacza, że rząd powinien promować właśnie takie formy przedsiębiorczości.*
3. Cytowanie wypowiedzi świadków lub uczestników zdarzeń.
4. Argument z autorytetu – czyli taki, który jest wspierany poglądem jakiejś osoby lub grupy osób. Autorytetem może być ekspert w danej dziedzinie (np. kardiochirurg wypowiadający się na temat wpływu nikotyny na choroby serca), osoba powszechnie znana i szanowana (w różnych sprawach przywołuje się poglądy filozofów, wybitnych polityków) lub osoba, która zdobyła popularność, m.in. celebryta (np. aktor reklamujący usługi jakiegoś banku). Oto przykład: *Andrzej Wajda uważa, że rosyjska szkoła filmowa jest bardzo wartościowa lub Któż z nas dzisiaj ogarnia pojęcie*

prawdy? Już przecież Oskar Wilde mówił: „Droga do prawdy jest wybrukowana paradoksami”.

5. Argumenty z podobieństwa – czyli osądzanie jakiejś sprawy według schematu innej, rozstrzygniętej, dobrze już znanej sprawy, np. *Szwedzki system gospodarowania odpadami potwierdza, że najkorzystniejsze dla przyrody i człowieka jest wykorzystywanie odpadków jako źródła surowców i energii.*
6. Posługiwanie się przykładami przekłada się na znacznie zwiększoną wiarygodność i skuteczność dowodzenia. Dzięki takiej formie argumentacji odbiorca lepiej rozumie komunikat, ponieważ problemy abstrakcyjne zostały zaprezentowane w sposób obrazowy, sugestywny. Źródłem przykładów są zwykle wydarzenia, w których nadawca uczestniczył lub o których słyszał. W tej funkcji bardzo często wykorzystywane są też anegdoty. Ostatnio dość często stosowane są one w kaznodziejstwie.

Ćwiczenie 4 (dla chętnych)

Przypomnij sobie jak najwięcej reklam (telewizyjnych, prasowych, radiowych, zamieszczanych w internecie) wykorzystujących autorytet. Następnie odpowiedz na pytania:

- Jakie grupy produktów najczęściej są reklamowane dzięki zastosowaniu takiej strategii?
- Kim na ogół są osoby występujące w roli autorytetów?

Ćwiczenie 5 (należy wysłać zdjęcie rozwiązania)

Podane tematy tekstów argumentacyjnych połącz z imieniem i nazwiskiem osoby, której słowa mogą pełnić rolę argumentu z autorytetu w danej sprawie. Kryterium wyboru uczyni kompetencje danej osoby – jej wiedzę i doświadczenia zawodowe.

W jakiej walucie brać kredyt hipoteczny?	Leszek Kołakowski
Wiolonczela i altówka przeżywają dziś renesans swojej świetności.	Zyta Gilowska
Kondycja współczesnej literatury polskiej.	Jerzy Pilch
O wartości kultury chrześcijańskiej.	Jan Miodek
Osoby niepełnosprawne są nauczycielami artystów.	Jerzy Turowicz
Do czego prowadzą kłamstwo i zdrada?	Jan Nowak-Jeziorański
We współczesnej komunikacji językowej ścierają się tendencje do precyzji i ekonomizacji wysiłku.	Zbigniew Boniek

Wybór na niedzielę: galerie sztuki czy galerie handlowe?

Janina Ochojska

Polityka prezydenta USA wobec Polski.

Krzysztof Paderewski

Na polskich osiedlach brakuje boisk do gry w piłkę nożną.

Hanna Bakuła

Ćwiczenie 6.1 (ćwiczenie ważne – pisemnie)

We współczesnej komunikacji językowej w roli argumentu z autorytetu często wykorzystuje się fragmenty wypowiedzi Jana Pawła II. Na czyje myśli powoływał się natomiast sam Jan Paweł II? Aby odpowiedzieć na to pytanie, przeczytaj kilka kazań i przemówień papieża (dostępne na stronie www.mateusz.pl/jp99/pp):

- przemówienie wygłoszone podczas spotkania z rektorami wyższych uczelni (07.06.1999);
- homilię wygłoszoną w katedrze (16.06.1983);
- homilię wygłoszoną na Stadionie Dziesięciolecia (17.06.1983);
- homilię w czasie mszy św. odprawionej dla rodzin (11.06.1987);
- przemówienie do przedstawicieli świata kultury zgromadzonych w kościele Świętego Krzyża (13.06.1987);
- przemówienie do katechetów, nauczycieli i uczniów (06.06.1991).

Ćwiczenie 6.2 (dla chętnych)

Zgromadźcie jak najwięcej myśli, sformułowań i cytatów z wypowiedzi Jana Pawła II, które są wykorzystywane jako argument z autorytetu.

Ćwiczenie 6.3 (ćwiczenie ważne – pisemnie)

Za pośrednictwem internetu www.xpiotr.pl wysłuchaj kilku homilii lub rekolekcji wygłoszonych przez księdza Piotra Pawlukiewicza i omów funkcję, jaką pełnią w nich anegdoty.

Ćwiczenie 6.4 (ćwiczenie ważne – pisemnie)

Przestuduj dowolny dziennik lub tygodnik opinii i odpowiedz na poniższe pytania.

- Jak często w funkcji argumentu wykorzystywane są liczby?
- Jakie środki służą obrazowemu przedstawieniu tych danych (zwróć uwagę np. na wykresy, tabele itp.)?

Ćwiczenie 6.5 (dla chętnych)

Obejrzyj jeden z głównych serwisów informacyjnych emitowanych w dowolnym kanale telewizyjnym (np. „Wiadomości” w TVP1, „Panoramę” w TVP2, „Wydarzenia” w Polsacie, „Fakty” w TVN). Zanotuj przykłady wykorzystania:

- sądów autorytetu naukowego,
- słów świadków i uczestników zdarzeń,
- liczb,
- przykładów w roli argumentów.